

*Honni soít qui mal y pense
(Szégyen arra, aki rosszra gondol.)*

Hárs József:

CSODA

Félix páter gondterhelten bámult ki a harangtoronyra. A közeledő este félhomálya kúszott fel a piszkos fehérről narancsszínre váltó falakra, föl, egészen a hosszúra nyúlt, íves ablakokig. Ahogy haladt előre, cikázott feljebb a muslicák fényre éhes csapata. Csend volt a toronyban.

(Eszébe jutott a dél, amikor a száraz kenyeret majszolta. Mi baj, Tommaso? Az utolsó kötél is leszakadt. Kössön csomót rá. Az ám, de hogyan jussak el odáig? Az a fránya foghíjas létra! Nincs emberfia, aki rá merészkedne.)

Nem halogathatja tovább. Rendbe kell hoznia az ekléziát. De miből? Hiába rázza, forgatja a perselyt, s hiába rugaszkodik neki a megoldást célzó gondolkodásnak, egy pitykén kívül semmi eredmény. Átkozott alamuszi kölyke, aki beledobta.

Tommaso halkán köhintett. A plébános rosszat sejtve fordult feléje.

— Don Giovanni? Száz Üdvözlégyet rendelt azért, hogy a lováról elszálljon a rontás. Már egy hete. Hol a pénz, ami jár érte?

— Nagyobb átérzéssel kellett volna mondani. Akkor talán nem múlt volna ki a szegény pára. Most meg ráadásul beteg a fia is.

— Beteg? Mikor volt egészséges? Pendelyes gyerekkorától göthös a szerencsétlen. Ettől függetlenül vasárnap még végig térdelte a misét! Lesütött szemmel, ahogy szokta.

A sekrestyés grimaszt vágott: — Már jajgatnak körülötte az asszonyok.

— És az utolsó kenet? Nem is hívnak? — ugrott a csuhás és ziháló gyorsasággal csattogott a falu leggazdagabb emberének háza felé. A fiú halálán van? Vagy már meg is halt? Nagy temetés kell, engesztelő szentmise, meghívás a halotti torra és illő nagyságú adomány a parókiának. Ha az úr neheztelne is, a gyászba borult anya csak nem tagadja meg tőle mindazt, amit a hagyomány ilyen szomorú alkalomra előír?!

Odaért. Letopogta sarujáról az út porát, aztán felnézett.

A nemrég újra faragott lépcső tetején, fizetett sirató asszonyok közepette, állt sötéten-feketén az uraság. A részvét őszinte kézfogását és haszonleső öleléseit fogadta sorra. — Köszönöm — mozogtak gépiesen az ajkai, s csak akkor vált hangja célzottan személyessé, ha görnyedt adósa közelített hozzá. — Aztán, Filippo, ne feledd, hogy még nem adtad meg a fekete bors árát!

Vége a plébános is elébe került.

Tekintete szikrákat vetett a pap felé. — Az örök világosság fényeskedjék neki! — nyögte az egyház képviselője, és elnézett semleges tájak felé. Don Giovanni morgott valami olyant, hogy ez a lélekkufár, a családi gyászon is nyerni akar, aztán bement a házba.

Félix páter tanácstalanul álldogált egy darabig.

Vége egy asszony megsajnálta, s két jajgatás között megsúgta neki: — Tisztelendő uram, a ló. Micsoda érték és mégsem segített az egyház rajta. Gondolja, hogy legalább a fiút fel tudná támasztani?

- És a temetés?
 — A püspök úr már intézkedett.

+ + +

A püspök?

Maga sem tudta, miért, a parókia helyett a templomba nyitott be. A hátsó padok egyikére zötytyent le, oda, ahol a hívek hiánya miatt évszámra vastagon állt a por.

A püspök. Hm! Intézkedett. Hm! Miért?

Az erőteljes gondolkodástól hamarosan elbóbiskolt. Az ajtó nyikorgására riadt fel. Egy cseléd óvakodott be, és kis csomagocskát nyújtott át. Kifelé menet pedig néhány pénzdarabot csörrentett a perselybe. — Az asszonyom küldi — vélte hallani a páter, s a jelenség máris eltűnt az akkor már holdvilágban. Felhajtotta a szalvétát a kosárkáról. Az illat! De rég volt! Mikor evett legutóbb ilyen süteményt? Tegyük félre belőle egyet holnapra. Jó magasra. Nehogy egy ministránsgyerek bekapja. Már nem gondolt az előbbi megaláztatásra. Vidáman fordult a sekrestyés felé:

— Tommaso, van vacsoránk.

+ + +

A templom érdemes szolgája délutánonként, mikor vízért szokott menni a kúthoz, a csobogás közben a locsogást is figyelte, s elraktározta magában, hogy aztán az estebéd szüneteiben előálljon az értesüléseivel. Most is ez történt. Csemege! Pedig cserébe mit tudott mondani a fehérnépek koszorújának? Semmit.

— Tehát igaz a híresztelés — halkította le a hangját. — A püspök az apja annak az egy szem gyerekeknek.

Még éppen jókor fogant. A törvényes apa is derekasan megdolgozott érte, mielőtt újabb hajóútra indult volna. Dehát azt mindenki tudta, hogy nem az asszony a meddő. Mindenki tudta, csak Don Giovanni nem. És éppen az ő kedvéért muszáj volt világra hozni azt a porontyot. Hogy örvendezhessen törvényes utódjának. Magdaléna, aki egykor dajka volt a háznál és most is szolgálja az uraságot, szent esküvel állította, hogy ez így igaz. Már tocsogott a sár a vödre körül, amikor még mindig sorolta a bizonyítékait. Szájtátva hallgatták a fondorlatos praktikákat és a hálószoza rejtelseit a kút körül valamennyien. Apraja-nagyja. Fogd be a füled, te taknyos.

— Most már beszélhetek, hogy a fiatalúr kiadta a lelkét. Nincs, aki a titkot elárulná neki.

+ + +

Don Giovanni, mint afféle kereskedő, hónapokra eltűnt a faluból, hogy távoli kikötőkben rakodja tele hajóját fűszerekkel. Foglalkozásának nem fordított hátat az után sem, hogy megházasodott. — Soha, de soha nem hagylak el, édesem — fogadkozott a lázas éjszakákon, aztán egy szép napon levelet kapott a kapitányától. Attól a perctől fogva nem volt maradása; sem a csókok özöne, sem a legfinomabb sütemény, amely neki is módfelett ízlett, s amelynek receptjét és hozzávalóit egy megértő arab sejtől hozta, nem marasztalhatta tovább.

— Vigyázz magadra, Eulália, és imádkozzál gyermekáldásért! — kiáltotta lova hátáról a kereskedő, és elgaloppozott a tenger felé. Néhány mérföld után már a jövőre összpontosított. Kis feleségét jó nagy adag gyökérrel ajándékozta majd meg,

hogy ne fogyjon ki a sütemény! (Látod, effendi, ez hibádzik a ti vallásotokban — mondta legutóbb a sejk —, ha nekem az egyik asszony nem tudna szülni, nem kell gyökerekhez folyamodnom, mert még mindig marad másik, fölös számban, a házam körül.)

+ + +

Az asszonyka vigasztalanul nyelte sós könnyeit, mígnem Magdaléna, a hűséges szolgáló nem javasolta, menjen a templomba. Isten, vagy legalább Szent Eulália meghozza majd, ha a gyereket nem is, de a lelki békéjét.

Tapasztalt szolgáló tanácsát mindig érdemes megfogadni.

Gennaro, az akkori plébános, délceg fiatalember volt. Vénséges vén házvezetőnője mellől szívesen nézett körül a falujában. Nem tartott sokáig, mire Euláliával mindketten megtalálták a vigasztalódás módjait. Hanem egyes parlagon maradt irigyek beárulták a városban a plébános viselt dolgait, hozzáteve, hogy nyíltan háborognak már a hívek, s elkerülik az istenházát. Az előjárók, hogy rend legyen a plébánián és nyugalom a hívek között (no és megteljen a persely), mit tehettek mást, Gennarót elhelyezték.

Félix jól emlékezett erre az áthelyezésre. Hiszen helyet cseréltek. Ő a szomszéd faluból hozta át motyóját ide, Gennaro a legnagyobb titokban, éjnek évadján költözött új állomáshelyére. Ez volt a püspök rendelkezése. Büntetésnek számított az ő kinevezése is, hiszen nem sikerült elszámolnia a péterfillérekkel. Messze a pápa, honnan tudhatja, mennyit adakoznak a hívei — gondolta a persely dézsmálgatása közben. Sajnos a püspökség kincstartója közelebb járt az igazsághoz. Nos tehát megtörtént a gyors csere.

Félix páter a lenyugvó nap háta mögül lopakodott az új helyére, s telepedett le a tulajdonképpen nem is neki készített vacsorához. Meg kell hagyni, hogy az öregasszony jól bánt a főzőkanállal. Nem törődve a csodálkozó, sőt megrovó pillantásokkal, illően meg is dicsérte ezért. Hátradőlt a székén (akkor még lehetett), s elhatározta, majd holnap tisztázza helyzetét a süket csoroszlya előtt. Ekkor halk kopogtatás fordította fejét az ablak felé. Az ólomkarikák és a kinti sötét nem engedte a találgatást, kinyitotta hát és kihajolt. Lebbent a fátyol. Tágra nyílt szemek és vastag ajkak, a köpeny alatt felindulástól hullámozó idomok.

A nő haragosan suttogetta: — Gennaro, hol van Gennaro?

— Jöjjön be, elmondom.

— Nem, nem. Nem szabad, hogy bárki is meglásson. Ott lóg az ajtófélfán a kulcs. Majd a gyóntatószékben.

Így kezdődött. Gennarót, a hűtlent meg kellett bosszulni. Napközben hozta a cselédlány a süteményt, este a faszent becsukta a szemét... Egy alkalommal Eulália levelet mutatott. A holdvilág és az örökmécses fényénél kibetűzte Félix, hogy jön Don Giovanni a fűszerrakománnyal. — Ne félj — nyugtatta az asszonyka a férfit —, hamarosan megy tovább. Még egyszer alaposan kiélvezték az együttlétet a szobor tövében. Aztán a kényszerű önmegtartóztatás napjai következtek.

Félix elővette az olvasóját, s azon számolta a bőjt várható végét. Közben rövid imát mondott az állítólag beteg püspök lelkiüdvéért. A szent ima közepette lóhorkantást hallott. Még magához sem tért meglepetésében, Gennaro nyitott rá. Gyors köszönés után lekapta a kulcsot az ajtófélfáról és elszárguldott. Igen, a kiéhezett lovag aznap éjjel minden eddigi teljesítményét túlszárnyalva bizonyította férfiasságát. Ezt csak sejtette Félix, mikor a kissé megviselt paptársa visszahozta a kulcsot, és pszt-jelzéssel távozott. Ő pedig hoppon maradt. Sem asszony, sem

sütemény. Szóval vetélytársa visszajár. Újabb hosszú szünet után egyszer mégis megjelent a szolgáló a csomaggal. És este kopogtattak az ablakán.

+ + +

Az élet már csak olyan, hogy az, ami ugyanaz, másodjára már nem ugyanaz. Az asszonykának kezdett terhes lenni a kiruccanások sora. Addig jár a korszó a kútra... jutott eszébe a közmondás. Az igazat megvallva Félix páternek sem volt a legkényelmesebb az a szűk gyóntatószék. Különösen, ahogy az élvezetek egyre komplikáltabbá váltak. A páter előállt az ötlettel. Házhoz megy ezentúl. Csak Magdalénát kell lefizetni, hogy rendezzen el minden szükségeset. Ha pedig mégis valami kitudódna, hát Istenem, a plébános ördögöt ment üzni az udvarházba. És Gennaro? Eulália megnyugtatta Felixet: szakítottak. A törtető már nem néz vissza, püspöke meghalt, ő pedig elindult a karrier lépcsőfokain felfelé.

A páter most, amikor végre mindent elrendezett, és egyedül maradt a csatatéren, csakhamar meglepetve vette észre magán, hogy a harci elszánás kezd fogyatkozni. Sőt, a sütemény sem ízlik már annyira. Hagyott a tálon egyre több szeletet. — Istenem, add, hogy Don Giovanni mielőbb hazajöjjön. És pihenjen itthon. Legalább egy darabig — fújta el a gyertyát és álomtalanul hullott a semmibe.

+ + +

Don Giovanni valóban megérkezett. Méghozzá fáradtan, késő éjjel, csapzott lován. Csodálkozva tapasztalta, hogy Magdaléna nem eléje fut, hanem a kertből a szobába. A kereskedő előbb a lovását rugdosta éberré, aztán nézett csak be a házba. Eulália magára kapott hálóköntösben zavartan állt az üres süteményes tál előtt. S odakint mintha ló patái dobogtak volna elfelé. A drámai, sőt tragédiát sejtető helyzetnek az vetett véget, hogy az úrra rátört az ellenállhatatlan tüsszögés. Már az istállóból jövet elkezdte facsarni az orrát. — Bizonyára a felszálló pelyva... — vigasztalták ketten a nők. Mire elmúlt, elszállt a haragja. Hites társa a nyakába borult: — Úgy vártalak már, lásd, közben elfogyott a sütemény...

+ + +

Másnap délig, mint akit letaglóztak, úgy aludt. Akkor már sürgött-forgott az egész ház. Készült az ünnepi ebéd. Édes-kedves felesége pedig körüludvarolta nappal és éjszaka egyaránt. Néhány nap múlva azonban mennie kellett, hogy a kedvező szelek Boldog Arábiába repítsék. Mikor hónapok múltán ismét belépett otthonába, észre kellett vennie, hogy Eulália hasa kezd gömbölyödni és már egyáltalán nem veszi szívesen férfiúi közeledését. Számolgotásba kezdett, s megnyugtatóan tisztázta magában, hogy az apa személyét véletlenül sem kell házon kívül keresnie.

A gyanú akkor kezdett ébredni benne, amikor a falu mindentudó fehérnépei a plébánosváltás körülményeiről suttogtak a fülébe. Igen, hát ő akkor éppen nem volt odahaza. Ismét megnyugodott, amikor meghallotta, hogy Gennaro nem sokáig maradt új helyén, hanem — jó erkölcsének bizonyosságaként — a városba, feljebb, magasabb beosztásba került. Az anya és férje között az első nagy vitát a keresztelő váltotta ki. Mi legyen a kisfiú neve? A bába és minden a szülésben segédkező asszony egyértelműen vallotta, hogy a fájdalomtól gyötört anya két nevet kiáltozott felváltva: Gennarót és Félixet. Amikor férjeura számon kérte ezt tőle, nem emlékezett

sem mire, mégsem tudta egyértelműen elfogadni, hogy a porontyot Giovanninak kereszteljék. És ahhoz is ragaszkodott, hogy a volt plébános legyen a keresztapa. Ebben nagynehezen megegyeztek. Már csak azért is, mert úgy hírelt, püspök lesz az egyházi férfiúból. Erre való tekintettel a Gennaro név is bekerülhetett az anyakönyvbe. Így a családi ezüstön megmaradhatott a G.

+ + +

A fiú, ahogy felcseperedett, egyre jobban hasonlított a papokra, s egyre kevésbé a törvényes apára. Don Giovanni dúlt-fúlt, s bosszúját a gyereken töltötte ki. Minden apróságért elnászpárgolta. Kitekerte egy csibe nyakát? Ugyan már. De ahogy a dörgedelmek közben elnézett valamerre! Mintha nem is neki szólna! Azt az alamuszi, álszent képét! Nesze neked, bumm!

A fiú egyszer — télvíz idején — úgy elbujdosott a verés elől, hogy mire megtalálták, össze-vissza fázva-fagyva napokig élet és halál között lebegett. Ebből a lebegésből végül a környék leghíresebb javasasszonya hozta vissza a földre, de ő sem tudta, később mások sem tudták teljesen kigyógyítani a köhögéssből és a sápadtságot, meg a láz piros rózsáit sem tüntethették el az arcáról. — Akibe hálni jár a lélek — mondták a háta mögött, s lám a lélek sem bírta sokáig. Most jajgathattak az asszonyok a halottaság körül.

+ + +

Másnap díszes hintó állt meg a parókia előtt. Ketten is segítettek leszállni a nagyúrnak. Kevélyen villogtak a gyűrűk az ujjain. Az arca azonban hamuszín volt. Félix páter fél térdre ereszkedve üdvözölte. — Nem vagyok méltó, hogy szerény kis hajlékomba stb., stb. Erre a székre tessék. Ő maga állva maradt, már csak azért is, mert a másik alkalmatosság lába bármely rossz mozdulatra kijárt. A konyhában hallgatódzó öregasszony most döbönt rá először, hogy mennyire süket, holott éppen most tényleg nem hallhatott semmit. Percekig némán néztek egymásra a volt plébánosok. Gennaro végül felugrott: — Ezt nem bírom tovább. Lekapta a kulcsot az ajtófélfáról és elindult a templomba. — Majd a gyóntatószékben! — szólt hátra az utána igyekvőnek. A kocsis és a szolga a bakról értetlenül bámultak utánuk.

— Don Giovanni arra kért, hogy én temessem el a fiát. Önre valamiért haragszik. Nem kérdezem az okát. Nekem szörnyű kellemetlen az egész.

— De excellenciás uram, csak tessék nyugodtan...

A püspök keserűen felnevetett: — Csak nyugodtan! Nem bízhatom egyik papomban sem. Csak Önnek gyónhatom meg a bűnömet. Tessék. Üljön be — nyitotta ki a gyóntatószék ajtaját. — Ha nem tisztázom a múltamat, amennyire lehet, nem fogadhatom el a pápa öszentsége kezéből a bíbornoki kalapot! Ez a tét. Hallgasson ide. Jóakaróim azt terjesztik az egész egyházmegyében, hogy fiam van. Ha kiállok a koporsó mellé és elmondom a gyermek életrajzát, mindenki igazolva látja ezt a híresztelést. Tetejében az egész hosszú estén, a halotti toron ott kell ülnöm a szeretőm és a felszarvazott férj társaságában! Ennél súlyosabb penitenciát a halálos ellenségem sem találhatott volna ki! Félix páter. Én önnek itt, ebben a gyóntatószékben teljes őszinteséggel és kertelés nélkül bevallom, hogy én voltam az apa. Annak az éjszakának minden percére úgy emlékezem, mintha most történt volna. Még sohasem ölelt olyan odaadással. — Szeretném, ha ez az éj örökké emlékezetes maradna mindkettőnk számára — suttogta. És nyert.

— A kísértő ördög bűjt belé.

— A fenét. Páter, ne szajkózza azt, ami a közönségnek szól. Mi felszenteltek tudjuk, hogy milyen a mennyei kéj. Tudtuk, ifjúkorunkban — helyesbített. Néhány perc erőgyűjtés után folytatta: — Hanem egyszer csak jelzett Magdaléna. Zsupsz, ki az ágyból, fel a ruhát, el a kertek alatt a sötétbe. Még láttam, hogy megjött az úr. Szegény asszonyka, nem pihenhetett sokat.

— Excellenciás uram, cseréljünk helyet.

Megtörtént.

— Bizony nem. Mert akkor már túl volt az én látogatásomon is. Magdaléna nekem is szólt, hogy jön az uraság, de az a lovas Ön volt, excellenciás uram. Ott kellett hagynom a nekem járó finom süteményt.

— Asztalkán a tálban. Emlékszem. Eulália kissé zavartan kínálta a morzsa közül az épeket. Finom volt. Páter, minden hiába, a pletyka szerint mégis én vagyok az apa. Könyörgöm, ne tegye tönkre a karrieremet, a nyilvánosság előtt vállalja már el Ön. Hiszen — ha jól értettem az elbeszélését — könnyen megteheti. Boruljon a koporsóra és zokogja el hangos szóval! Ezért a szívességért bármilyen stallumot kérhet tőlem, és bárhová áthelyezem!

A plébános szokásához híven elgondolkozott. De mielőtt elszundított volna, felderült a képe:

— Excellenciás uramnak tiszta lehet a lelkiismerete. Önnek az egy esete, ha mégoly mennyei volt is, nem pótolja az aprómunkát. Ismételten kijelentem, hogy az apa én vagyok.

— Ha ilyen határozott, akkor még könnyebben teheti meg azt, amire kértem.

— Ühüm.... Hopp! Várjunk egy csöppet. Mondjunk le mindketten az apaság hangoztatásáról.

— Na! És akkor?

— Ma reggel Tommaso, a sekrestyés felfedezte, hogy Szent Eulália fenyőfából faragott szobra könnyezik. Jó, tudom, gyanta, de a lehető legjobbkor. A fiú vasárnap még ott térdepelt a misén, a szobor előtt, de nem áldozott. Mára magához vette az Úr. Az utolsó kenet nélkül, mert nem szóltak nekem. A Szent megsiratta a szegény bűnös fiút. Meghatotta a szerencsétlen sorsa, s ment közbenjárni Istenhez a lelkiüdvéért. Hát nem? Csoda történt! Mi tudjuk a módját, hogyan kell az ilyesmit mielőbb nagydobra verni!

— Szentté tesszük a fiúkat, ha már életében nem törődünk vele.

— Ön a sírnál már erről beszél, én meg valóban ráborulok a koporsóra, én az esendő ember, fennszóval hirdetem a szent könnyezését. Munkára föl, excellenciás uram!

S amit így kiterveltek, úgy ment, mint a karikacsapás. — Velünk az Isten! — nézett az égre a püspök. Hiszen nem akarhatja, hogy egyháza húzza a rövidebbet a fáradhatatlan rosszindulat nyelvelésével szemben!

A temetés óriási pompával zajlott, hetedhétország kíváncsi tömege előtt. Gennaro szavaiba éppen a legjobbkor robbant bele a páter nagy jelenete.

— Híveim, én a bűnös lélek, aki elmulasztottam feladni ennek az ifjúnak az utolsó kenetet (oldalpillantás Don Giovannira), most megkaptam az égi büntetést: Szent Eulália helyettem magára vállalta a terhet, és könnyes szemmel könyörög Istennek, hogy szentéletű fiát rövid úton a trónusához emelje. Híveim! Szent Eulália sír! Sír a bűnbocsánatért!

Nyomatéku még Tommaso is előkerült, s váltig erősítgette, hogy az előbb a szent szeméből ismét folyt végig a könny. Aki tehetne, rohant a templomba. A páter ujjai közül a nagyúrra nézett (Ugye, jó voltam?), a püspök helyeslően bólintott feléje. Don Giovanni értetlenül forgatta a fejét, az ő fejletlen senki fia szent? Az asszonyka

pedig — megelőzve minden más kombinációt — mindannyiukat beinvitálta az udvarházba. Nem, nem, előbb az engesztelő szentmise, aztán a tor! S zengett az ének, bongott a harang.

+ + +

Egy kiállhatatlan természetű öregasszony, aki napról-napra vérig szakálta az egész családját szeszélyes kívánságaival, de maga csak jajgatott, s nem volt hajlandó fölkelni az ágyból, mondván: dolgozott eleget egész életében, amikor meghallotta a szobor csodáját, egyszeriben elmúlt minden baja, s egyik percről a másikra felkelt és járt. Állítólag attól kezdve szerény és dolgozó életet élt, s ment takarítani a templomot minden reggel. Tommaso mesélte. Ő pedig csak tudja, mit beszél.

Villám csapott a fába, s a vándor, ki az eső elől a lombok alá menekült, épségben úszta meg az égi háborút. Mikor meghallotta, hogy szent van a faluban, menten gyertyát gyújtott a szobor lába előtt. (Ugye, Giorgio, tőled vette a gyertyát!) Mások, az ifjú nevével az ajkukon, szerencsés üzleteket kötöttek. Ismét mások hosszú távollét után úgy tértek haza, mintha vezette volna őket valaki az úton. (Nemsokára állványt kellett állíttatni a szobor elé a mécseseknek.) Tommaso fáradhatatlanul járta a falut és a legkisebb égi jelnek is nyomába eredt. Hanem ez mind semmi.

Egy napon a kútnál hajbakaptak az asszonyok.

Egyikük látta az országúton közeledni a fiatalembert.

— Gennaro, nekem csak Gennaro, ahogy kiléptem a házunk kapuján, jött velem szembe. Nyájasan meghajolt és üdvözölt. De ahogy válaszolni akartam neki, eltűnt.

— Én is éppen a kapunk előtt söpörtem, amikor észrevettem. Olyan sápadt, túlvilági képe volt, s csak szótlanul intett felém — révült a visszaemlékezésbe egy másik.

— De hiszen, Katharina, te az alvégen laksz!

— Én meg a mezőre indultam, a hegyek felé.

— És szembejött veled?

— Isten engem úgy segítjen, bizony szembejött. Mintha glória lett volna a feje fölött.

— Hazudsz! Csak azért mondd, mert nem akarsz lemaradni!

Már tépni kezdték egymást, amikor közéjük állt a sekrestyés. Hamar rendet teremtett. Megesküdött ugyanis a könnyező szoborra, hogy látta a toronyból, a kötél összecsomózása közben: az ifjú négyfelől jött be a faluba. Egyszerre, négyfelől. — Hajlandó vagyok ezt eskü alatt vallani.

+ + +

Erre nemsokára sor került.

Félix páter elment a püspökhöz és jelentette a csodákat. Jött a kivizsgálás. Tudós papok rajzottak szét a falu házaiba, s minden hírecskét alaposan meghánytak-vetettek. Végül a pápa elé terjesztették az anyagot. Ahogy annak lennie kellett, megindult a boldoggá avatás hosszadalmas eljárása. Addig is szentként tisztelték az ifjút. Megindultak a falu felé a zarándokok. A parasztok élelmesebbje rendbe hozta az istállóját, s befogadta az akkor még friss szalmára a szent énekeket zengő, fáradt csodavárókat. A templom előtt sátrakat vertek a kegyeserússok. Odébb lacikonyhák ínycsiklandó füstje szállt a torony magasáig. A plébános

megjavíttatta előbb a létrát, majd új kötelet szerzett a harangoknak. Kimeszeltette az egyházat, s felújította a plébániát. Szent Eulália napján szerepök sora lóbálta a tömjéntartót a világra szóló körmeneten. Gennaro, az újonnan kinevezett bíboros celebrálta a díszes, zenés nagymisét.

Félix páter címzetes apátként is maradt a helyén. Jól érezte magát. Annál is inkább, mert süket házvezetőnője kezében egy reggel örökre megállt a főzőkanál. Kisvártatva Magdaléna foglalta el a helyét. Volt asszonyától egyre ritkábban érkeztek a süteményes csomagok. Félix páter azokat sem tudta már igazán meghálálni. Don Giovanniék beköltöztek a városba. A kereskedő nagy házat vitt. Farsangkor — mondják — álarcosbált rendezett, ahol a még mindig szemrevaló feleségének sokan csapták a szelet. Hogy álca volt-e vagy valóság, feltűnt közöttük egy bíbornoki kalap.

+ + +

Don Giovanniék a fiú halálának valamelyik évfordulóján meglátogatták a falut. Az épülő székesegyház mellett betértek a régi templomba is. Meglepetten tapasztalták, hogy az oltárkép vadonatúj. Hosszasan nézték az alkotást.

Don Giovanni szólalt meg előbb: — Te asszony! Ez a piktor a te vonásaidat festette meg a fiúnkban! És figyeld a két angyalt. Feléd, vagyis a fiunkra néznek. Az egyik szakasztott a bíboros, a másik pedig, vakuljak meg, ha nem a plébánost formázza! Mit akart ezzel mondani?

Az asszony nem szólt. Csak kedvtelve nyugtázta magában, hogy az angyalok lába alatt kinyúlt ördög képe szakasztott olyan, mint a férje fizimiskája. Szőrös-karmos patái között pedig egy ginzeng-gyökér. — A főbűnös — szólta el magát Eulália. — Az volt a főbűnös. A süteményben a gyökér. —

— Hogy mondod, édesem?

— Mindenki szerette. Talán nem kellett volna annyira.

Don Giovanni bólintott. Ám mint annyiszor, most sem értette, miért.

—